

25

Stemmingen

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het **voorstel van wet van het lid Thieme tot wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren in verband met het invoeren van een verplichte voorafgaande bedwelmings bij ritueel slachten (31571)**,

en over:

- de motie-Van Gerven over verbieden van kantelboxen (31571, nr. 13);
- de motie-Ouwehand over een plan van aanpak (31571, nr. 14);
- de motie-Dibi c.s. over dierenwelzijn vanaf de geboorte (31571, nr. 15);
- de motie-Van Dam c.s. over extra maatregelen voor dierenwelzijn (31571, nr. 16).

(Zie vergadering van 22 juni 2011.)

De voorzitter:

Wij gaan hoofdelijk stemmen over deze onderwerpen, maar eerst geef ik gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf aan mevrouw Wiegman en de heer Van Dam.

Mevrouw Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie):

Voorzitter. Nu wij gaan stemmen over een verplichte voorafgaande bedwelmings bij ritueel slachten, oftewel een verbod op onbedweld ritueel slachten, markeert dit voor mijn fractie een moment waarop een belangrijke wissel wordt omgezet als het amendement-Veldhoven en het wetsvoorstel worden aanvaard, namelijk de vrijheid om als gelovige je geloof vrij te belijden. Het wetsvoorstel van mevrouw Thieme gaat naar de mening van de fractie van de ChristenUnie voorbij aan wat de vrijheid van godsdienst al eeuwen voor mensen in ons land betekent. Het gewijzigde amendement-Van Veldhoven c.s. bevat wijzigingen die de indruk moeten wekken dat er niet langer sprake is van een feitelijk verbod, maar het verbod op ritueel, onbedweld slachten staat nog recht overeind. Per slot van rekening is de kern ongewijzigd, namelijk: het doden van dieren volgens de Israëlitische of islamitische ritten is slechts toegestaan indien de slachtdieren voorafgaand zijn bedweld. Het voorafgaand bedwelmen van dieren is bij de koosjere en islamitische slacht uitgesloten. Daarmee blijft het geamendeerde wetsvoorstel een verbod op de rituele slacht.

De op het eerste gezicht positievere formulering met betrekking tot de aantasting van het dierenwelzijn, in plaats van het sterker of langer lijden, doet hieraan niets af, evenmin als de ruimte die met de toelichting lijkt te worden gecreëerd, maar die feitelijk niet wordt geboden. Om die reden zal mijn fractie tegen het amendement-Van Veldhoven c.s. stemmen, evenals tegen het wetsvoorstel van mevrouw Thieme.

De heer **Van Dam** (PvdA):

Voorzitter. Zoals ik in het debat over het wetsvoorstel ook heb aangegeven, heb ik in al die jaren dat ik in deze Kamer zit nog nooit een debat meegemaakt dat zo veel heeft losgemaakt in de Nederlandse samenleving. Het was dus ook voor niemand in mijn fractie een eenvoudige afweging hoe te stemmen over dit wetsvoorstel. Binnen mijn fractie delen wij allen het belang van de zorg om dierenwelzijn, ook bij de slacht. Wij realiseren ons allemaal zeer goed dat dit wetsvoorstel ingrijpend is voor mensen die hun geloof willen volgen. De vrijheid om je leven naar je eigen overtuiging in te richten is een groot goed. Tegelijkertijd heeft de wetgever de ruimte om daaraan grenzen te stellen, om individuele belangen of algemene belangen te waarborgen.

Mijn fractie zal unaniem tegen het amendement-Ormel c.s. stemmen, maar voor het amendement dat wij samen met de fracties van VVD, D66 en GroenLinks hebben ingediend, omdat dit naar ons oordeel de balans tussen de zorg om het dierenwelzijn en de vrijheid van godsdienst op een goede manier in de wet verankert. In de eindafweging over het wetsvoorstel komt mijn fractie grotendeels tot het oordeel dat het wetsvoorstel een stem vóór verdient, maar drie leden uit mijn fractie zijn van mening dat een dergelijke wet een te grote inbreuk vormt op de vrijheid van godsdienst. Zij zullen daarom hun stem niet voor het wetsvoorstel uitbrengen.

In stemming komen de gewijzigde amendementen-Ormel c.s. (stuk nrs. 17, II tot en met VII).

Vóór stemmen de leden: Koopmans, Koppejan, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Schouten, Slob, Smilde, Van der Staaij, Sterk, Van Toorenburg, Uitslag, Verburg, Voordewind, Van der Werf, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Van Bochove, Bruins Slot, Çörüz, Dijkgraaf, Ferrier, Van Haersma Buma, Haverkamp en Van Hijum.

Tegen stemmen de leden: Van Klaveren, Klijsma, Kooiman, Koolmees, Kortenoeven, Koşer Kaya, Kuiken, Leegte, Leijten, De Liefde, Lodders, Lucas-Smeerdijk, Lucassen, Marcouch, Van Miltenburg, Monasché, De Mos, Mulder, Neppéus, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, Ouwehand, Pechtold, Plasterk, Van Raak, Recourt, Roemer, De Roon, Samsom, Sap, Schaart, Schouw, Smeets, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Van der Steur, Straus, Taverne, Thieme, Timmermans, Van Tongeren, Ulenbelt, Van der Veen, Van Veldhoven, Venrooy-van Ark, Verbeet, Verhoeven, Vermeij, Van Vliet, Voortman, Wilders, De Wit, Ziengs, Agema, Aptroot, Arib, Azmani, Bashir, Van Beek, Beertema, Van Bommel, Berndsen, Van den Besselaar, Blok, De Boer, Van Bommel, Bontes, Bosma, Bosman, Bouwmeester, Braakhuis, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, De Caluwé, Çelik, Cohen, Van Dam, Van Dekken, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijk, Jasper van Dijk, Dijkhoff, Dijkstra, Dijsselbloem, Dijkers, Dille, Driessen, Eijsink, El Fassed, Elias, Elissen, Fritsma, Van Gent, Gerbrands, Van Gerven, Gesthuizen, Grashoff, Graus, Groot, Hachchi, Van der Ham, Hamer, Harbers, Heijnen, Helder, Hennis-Plasschaert, Hernandez, Hilken, Houwers, Huizing, Irgang, Jacobi, Jadnanansing, Paulus Jansen, De Jong, Karabulut en Klaver.

Van Dam

De voorzitter:

Ik constateer dat deze gewijzigde amendementen met 120 tegen 26 stemmen zijn verworpen.

Ik stel vast dat door de verwerping van deze gewijzigde amendementen de overige op stuk nr. 17 voorkomende gewijzigde amendementen als verworpen kunnen worden beschouwd.

In stemming komen de amendementen-Van Veldhoven c.s. (stuk nrs. 19, I tot en met V).

Vóór stemmen de leden: De Boer, Bosman, Bouwmeester, Braakhuis, Ten Broeke, Van der Burg, De Caluwé, Çelik, Cohen, Van Dam, Van Dekken, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Dijkhoff, Dijksma, Dijkstra, Dijsselbloem, Dijkers, Eijsink, El Fassed, Elias, Van Gent, Grashoff, Groot, Hachchi, Van der Ham, Hamer, Harbers, Heijnen, Hennis-Plasschaert, Hilkens, Houwers, Huizing, Jacobi, Jadnanansing, Klaver, Klijsma, Koolmees, Koşer Kaya, Kuiken, Leegte, De Liefde, Lodders, Lucas-Smeerdijk, Marcouch, Van Miltenburg, Monasch, Mulder, Neppéus, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, Pechtold, Plasterk, Recourt, Samsom, Sap, Schaart, Schouw, Smeets, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Van der Steur, Straus, Taverne, Timmermans, Van Tongeren, Ulenbelt, Van der Veen, Van Veldhoven, Venrooy-van Ark, Verbeet, Verhoeven, Vermeij, Voortman, Ziengs, Aptroot, Arib, Azmani, Van Beek, Bernds en Blok.

Tegen stemmen de leden: Van Bochove, Van Bommel, Bontes, Bosma, Brinkman, Bruins Slot, Çörüz, Tony van Dijk, Jasper van Dijk, Dijkgraaf, Dille, Driessen, Elissen, Ferrier, Fritsma, Gerbrands, Van Gerven, Gesthuizen, Graus, Van Haersma Buma, Haverkamp, Helder, Hernandez, Van Hijum, Irrgang, Paulus Jansen, De Jong, Karabulut, Van Klaveren, Kooiman, Koopmans, Koppejan, Kortenoeven, Leijten, Lucassen, De Mos, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, Van Raak, Roemer, De Roon, Schouten, Slob, Smilde, Smits, Van der Staaij, Sterk, Thieme, Van Toorenburg, Uitslag, Ulenbelt, Verburg, Van Vliet, Voordewind, Van der Werf, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, De Wit, Agema, Bashir, Beertema, Van Bommel, Van den Besselaar, Biskop en Blanksma-van den Heuvel.

De voorzitter:

Ik constateer dat deze amendementen met 79 tegen 67 stemmen zijn aangenomen.

Ik stel vast dat door de aanneming van deze amendementen de overige op stuk nr. 19 voorkomende amendementen als aangenomen kunnen worden beschouwd.

In stemming komt het wetsvoorstel, zoals op onderdelen gewijzigd door de aanneming van de amendementen-Van Veldhoven c.s. (stuk nrs. 19, I tot en met VII).

Vóór stemmen de leden: Van den Besselaar, Blok, De Boer, Van Bommel, Bontes, Bosma, Bosman, Bouwmeester, Braakhuis, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, De Caluwé, Cohen, Van Dam, Van Dekken, Dezentjé Hamming-Bluemink, Dibi, Tony van Dijk, Jasper van Dijk, Dijkhoff, Dijksma, Dijkstra, Dijsselbloem, Dijkers, Dille, Driessen, El Fassed, Elias, Elissen, Fritsma, Van Gent, Gerbrands, Van Gerven, Gesthuizen, Grashoff, Graus, Groot, Hachchi, Van der Ham, Hamer, Harbers, Heijnen, Helder, Hennis-Plasschaert, Hernandez, Hil-

kens, Houwers, Huizing, Irrgang, Jacobi, Paulus Jansen, De Jong, Karabulut, Klaver, Van Klaveren, Klijsma, Kooiman, Koolmees, Koşer Kaya, Kuiken, Leegte, Leijten, De Liefde, Lodders, Lucas-Smeerdijk, Lucassen, Marcouch, Van Miltenburg, Monasch, De Mos, Mulder, Neppéus, Van Nieuwenhuizen-Wijbenga, Ouwehand, Pechtold, Plasterk, Van Raak, Recourt, Roemer, De Roon, Samsom, Sap, Schaart, Schouw, Smeets, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Van der Steur, Straus, Taverne, Thieme, Timmermans, Van Tongeren, Ulenbelt, Van der Veen, Van Veldhoven, Venrooy-van Ark, Verbeet, Verhoeven, Vermeij, Van Vliet, Voortman, Wilders, De Wit, Ziengs, Agema, Aptroot, Arib, Azmani, Bashir, Van Beek, Beertema, Van Bommel en Bernds.

Tegen stemmen de leden: Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Van Bochove, Bruins Slot, Çelik, Çörüz, Dijkgraaf, Eijsink, Ferrier, Van Haersma Buma, Haverkamp, Van Hijum, Jadnanansing, Koopmans, Koppejan, Kortenoeven, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Schouten, Slob, Smilde, Van der Staaij, Sterk, Van Toorenburg, Uitslag, Verburg, Voordewind, Van der Werf en Wiegman-van Meppelen Scheppink.

De voorzitter:

Ik constateer dat dit wetsvoorstel met 116 tegen 30 stemmen is aangenomen.

Dan is mijn vraag aan mevrouw Thieme: bent u bereid namens de Tweede Kamer het wetsvoorstel te verdedigen in de Eerste Kamer?

Mevrouw Thieme (PvdD):

Dat is mij een grote eer en ik zie er zeer naar uit.

De voorzitter:

Wij wensen u daar succes bij.

In stemming komt de motie-Van Gerven (31571, nr. 13).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks, D66 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Ouwehand (31571, nr. 14).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks, D66 en de PVV voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de motie-Dibi c.s. (31571, nr. 15).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks en D66 voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Van Dam c.s. (31571, nr. 16).

De voorzitter:

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks en D66 voor deze

Van Dam

motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.